Tweede Kamer der Staten-Generaal 2

Vergaderjaar 2015–2016

31 710 Deltaprogramma

Nr. 51 BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 juli 2016

Door de extreme weersomstandigheden in de afgelopen maanden gedurende langere periode is er veel schade ontstaan bij burgers en ondernemers, en zeker ook in de land- en tuinbouw. Met name ondernemers in de regio Zuidoost-Nederland zijn hierdoor flink getroffen. Met deze brief informeer ik u, mede op verzoek van de vaste commissie voor Economische Zaken, over de situatie.

Om een beeld te krijgen heb ik woensdag 29 juni 2016 een bezoek gebracht aan de regio. Daarbij heb ik meerdere ondernemers gesproken en een aantal bedrijven bekeken. Het is triest om te zien hoeveel schade het extreme weer van de afgelopen weken heeft aangericht. Ik heb met eigen ogen kunnen vaststellen hoe omvangrijk de schade is, welke gevolgen dit voor de bedrijven heeft, maar ook de emotionele impact die dit heeft voor de ondernemer en zijn gezin. Soms kan een hele oogst als verloren worden beschouwd of heeft het zelfs gevolgen voor volgende seizoenen. Het is een grote klap voor de ondernemers. Ook heb ik gesproken met de LLTB en ZLTO en met een vertegenwoordiging uit deze regio van de waterschappen en bestuurders om te bezien hoe de getroffen ondernemers zo goed mogelijk kunnen worden geholpen in deze lastige situatie. Tijdens het werkbezoek is mij gebleken dat er in de regio volop aan oplossingen wordt gewerkt en dat doet mij deugd. Het is van belang dat alles in het werk wordt gesteld om de getroffen bedrijven en mensen te ondersteunen.

Omvang schade

De land- en tuinbouworganisaties geven aan dat er enkele honderden bedrijven zijn met schade. De totale schade is aanzienlijk, maar de exacte omvang zal door onafhankelijk schade-experts moeten worden vastgesteld. Diegenen die verzekerd zijn, zullen dit bij hun verzekeraar hebben gemeld.

kst-31710-51
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2016

Voor de glastuinbouw geldt dat de schade uiteenvalt in schade aan de glasopstand door hagel en schade van gederfde oogst onder glas. Voor de schade aan glas geldt dat alle glastuinders hiervoor verzekerd zijn omdat dat een voorwaarde is van de banken voor kredietverlening. Daarnaast is er een verzekeringsmogelijkheid voor de gederfde oogst die geteeld wordt onder het glas. Deze is verzekerbaar via de telersverenigingen die erkend zijn in het kader van de Gemeenschappelijke Marktordening Groenten en Fruit en een aanvraag voor subsidie hiervoor hebben gedaan. In 2015 is hiervoor 1,25 mln euro Europees geld beschikbaar gesteld (50% van het premiebedrag).

De Brede Weersverzekering (BWV)

Door klimaatverandering krijgt Nederland steeds vaker te maken met extreme weersomstandigheden. De land- en tuinbouw is in het algemeen zeer weersafhankelijk en moet zich adapteren op extremer weer. Hieronder vallen keuzes als een optimaal bodembeheer, drainage, risicospreiding in teelten en gebied, of het opbouwen van eigen buffers. Voor extremen waarvoor adapteren niet meer helpt, is verzekeren een optie. De overheid heeft in de land- en tuinbouw de Brede Weersverzekering (BWV) geïnitieerd. Dat is toentertijd in nauw overleg gegaan met LTO en verzekeraars, waarbij is afgesproken dat hiermee ondernemers meer hun eigen verantwoordelijkheid nemen bij ongunstige weersomstandigheden. Sinds 2010 kunnen ondernemers een tegemoetkoming krijgen voor hun verzekeringspremie van 65%. Beoogd is dat hiermee de deelname aan de verzekering wordt vergroot zodat er een verzekeringsproduct ontstaat dat zichzelf in de markt staande kan houden en ook wordt toegesneden op de behoefte in de praktijk. Het Ministerie van Economische Zaken (EZ) heeft hiervoor 9 miljoen euro per jaar beschikbaar gesteld (Europese en nationale middelen).
Momenteel wordt de BWV geëvalueerd. Ik zal in overleg met bedrijfsleven en verzekeraars bezien hoe de deelname aan deze verzekering in de komende jaren verder vergroot kan worden en zal uw Kamer na de zomer hierover informeren. In de evaluatie wordt ook ingegaan op de assurantiebelasting.

Het landelijke beeld van de deelname aan de BWV is dat er in 2016 ten opzichte van 2015 een forse stijging van het aantal verzekerden plaatsvindt. Via verzekeraars is er informatie verkregen dat een deel van de ondernemers in Zuidoost-Nederland ervoor gekozen heeft zich te verzekeren. In de BWV zijn alle gewassen verzekerbaar voor alle ongunstige weersomstandigheden. Indien ondernemers verzekerd zijn, krijgen zij 25% tot 70% van de schade vergoed, afhankelijk van de hoogte van de schade en de keuze van een verzekering. Subsidie is er op grond van Europese regels alleen voor verzekeringen die uitbetalen als er meer dan 30% schade is. Aanvullend bieden verzekeraars verzekeringen die ook bij minder schade uitbetalen. Zodoende kunnen ondernemers dus ook schade van minder dan 30% verzekeren, zij het dat op basis van Europese regels de premie voor deze (deel)verzekeringen niet kan worden gesubsidieerd.

Wet tegemoetkoming schade bij rampen

De Minister van Veiligheid en Justitie is verantwoordelijk voor de wet tegemoetkoming schade bij rampen (Wts). Mede namens hem informeer ik u over de werking van deze wet in deze en vergelijkbare situaties.
De Wts kan bij koninklijk besluit van toepassing worden verklaard op een ramp, als bedoeld in artikel 1 van de Wet veiligheidsregio's, die van tenminste vergelijkbare orde is als een overstroming door zoet water of een aardbeving zoals bedoeld in de Wts.

Er kan alleen een financiële tegemoetkoming in geleden schade worden verstrekt indien gedupeerden de schade niet redelijkerwijs kunnen verzekeren, deze niet elders kan worden verhaald en indien deze niet vermijdbaar is. Van redelijkerwijs verzekerbaar wordt gesproken indien het risico in het algemeen niet van dekking wordt uitgesloten in polissen van schadeverzekeringen, dan wel het risico verzekerbaar is zonder dat zeer beperkende voorwaarden gelden en/of zonder dat er zeer hoge kosten tegenover staan.
In onderhavige situatie geldt dat de schade het gevolg is van extreme weersomstandigheden waarvoor een drietal verzekeraars een brede weersverzekering aanbieden. Het aangaan hiervan wordt onder randvoorwaarden door EZ gesubsidieerd met 9 miljoen euro (zie ook hierna). Voor glasteelt geldt dat alle schade aan kassen verzekerd is voor reële kosten en herstel.
Een tegemoetkoming op grond van de Wts in de geleden schade is dan ook door de verzekerbaarheid van die schade niet aan de orde.

Aanpak ondersteuning bedrijven

Het is van belang dat bedrijven zo snel mogelijk weer aan de slag kunnen en hun bedrijfsvoering weer kunnen hervatten. Dat vraagt extra inzet en afstemming van vele partijen, zowel gericht op praktische oplossingen voor bedrijven op de korte termijn als gericht op perspectief voor de langere termijn.
Daarom zal ik in overleg treden met relevante partijen over de korte termijn acties die daartoe moeten worden genomen in de hele keten, hoe die optimaal onderling kunnen worden afgestemd en hoe op langere termijn de «weerbaarheid» tegen extreme omstandigheden kan worden vergroot.

a. Gezamenlijke werkgroep

Met provincies, gemeenten, waterschappen, het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M), banken, verzekeraars en bedrijfsleven heb ik afgesproken een werkgroep op te starten om de al lopende initiatieven te inventariseren, af te stemmen wat ieder uit de eigen verantwoordelijkheid kan doen en te bespreken wat er aanvullend nodig is. Ook moet deze werkgroep de economische en werkgelegenheidseffecten op langere termijn (komende maanden) monitoren en afstemmen over initiatieven om deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk te beperken.

b. Oplossen liquiditeitsknelpunten

Een belangrijk punt voor getroffen bedrijven is dat voorkomen wordt dat er grote liquiditeitsproblemen ontstaan. Banken hebben aangegeven met dergelijke bedrijven in gesprek te zijn of gaan om te komen tot snelle maatwerk-oplossingen, bijvoorbeeld verruiming van financiering of uitstel van aflossingen voor verder gezonde bedrijven. Voor leningen die onder de Garantstellingsregeling landbouw vallen, heb ik ervoor gezorgd dat de voorwaarden zijn aangepast zodat dit ook met behoud van de garantstelling, snel mogelijk wordt. Daarnaast ben ik bereid om mij in te spannen voor een aanvullende borgstelling voor werkkapitaal indien daar behoefte aan is.

c. Oplossen knelpunten betalingen GLB

Het kan zijn dat getroffen akkerbouwers knelpunten gaan ervaren met voorschriften ten aanzien van vanggewassen en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, bijvoorbeeld doordat het bouwplan wordt aangepast nadat een gewas verloren is gegaan. Hoewel er geen sprake kan zijn van

een algehele vrijstelling van deze voorschriften, wil ik in overleg met de sector en de Europese Commissie bezien hoe en wanneer een beroep gedaan kan worden op overmacht om ruimte te bieden en te zorgen dat getroffen ondernemers niet met sancties geconfronteerd worden.

d. Werktijdverkorting (WTV)

De Minister van SZW heeft aangegeven dat gelet op deze buitengewone omstandigheid een beroep kan worden gedaan op de zgn. WTV-regeling, uiteraard onder de daarbij geldende voorwaarden (uitzicht op herstel binnen een periode van 24 weken, en tenminste 20% vermindering van de arbeidscapaciteit per week).

e. Bemesting

Door de overvloedige regenval kunnen veel nutriënten zijn uitgespoeld. Er is een regeling beschikbaar, artikel 28 van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, voor wanneer ondernemers extra bemesting nodig hebben als zij een nieuw gewas willen inzaaien. Ondernemers maken hier al gebruik van, zoals blijkt uit de aanmeldingen bij RVO.nl. Hierbij zal met de ondernemers worden besproken hoe het gebruik zo makkelijk mogelijk gemaakt zal worden.

f. Bijstand

Uw Kamer heeft mij gevraagd om in te gaan op de vraag of het Besluit bijstandsverlening zelfstandige (bbz) optimaal benut zal gaan worden. Een zelfstandig ondernemer kan bij zijn gemeente een verzoek indienen om in aanmerking te komen voor financiële bijstand op grond van dit besluit. Deze bijstand kan bijvoorbeeld worden verleend via een renteloze lening, een starterskrediet of een aanvulling op het inkomen tot bijstandsniveau. Het is onbekend hoeveel bedrijven met water-/ hagelschade hiervoor in aanmerking zouden komen.

g. Asbestverwijdering

In de beschadigde daken zit vaak nog asbest dat op veilige en verantwoorde wijze verwijderd moet worden. Op 2 juni 2016 (Kamerstuk 25 834, nr. 112) heeft de Staatssecretaris van I&M u geïnformeerd over de Aanpak Asbestdaken. Na de sanering van het dak kunnen dakeigenaren een beroep doen op de subsidieregeling verwijderen asbestdaken van het Ministerie van I&M. Ook het Ministerie van SZW is betrokken om de veiligheid van de werknemers bij de asbestverwijdering te waarborgen. Dit zal verder worden besproken in de gezamenlijke werkgroep.

Aanpak in de omringende landen

In de periode t/m 2014 waren er 4 lidstaten die gebruik maakten van Europees geld om daarmee een weersverzekering te ondersteunen: Frankrijk, Italië, Hongarije en Nederland. Spanje had een verzekering die geheel nationaal werd gefinancierd. Sinds 2015, waarbij de Europese financiering in het GLB van pijler 1 naar pijler 2 verplaatst is, zijn er 10 lidstaten die een weersverzekering met overheidsgeld steunen. Al deze lidstaten geven 65% premiesteun.
Ook in omringende landen hebben zich extreme weersomstandigheden voorgedaan met forse gevolgen voor de land- en tuinbouw.
In Vlaanderen is ook veel schade, waarbij geldt dat oogstschade in tegenstelling tot in Nederland niet verzekerbaar is. De overheid is voornemens een deel van de schade te gaan vergoeden aan gedupeerde ondernemers. De Vlaamse regering geeft aan dat er nog geen duide-

lijkheid is over het beschikbare budget en ook niet over de totaal geleden schade, deze wordt momenteel nog geïnventariseerd. In Duitsland hebben de zwaar getroffen deelstaten aangegeven een deel van de schade te willen vergoeden aan particulieren en bedrijven, met name om faillissementen te voorkomen. Ook hier wordt de hoogte van de schade nog geïnventariseerd.

Maatregelen om wateroverlast in de toekomst te voorkomen

Zoals hierboven aangegeven zal de werkgroep die wordt opgestart zich onder meer buigen over hoe op langere termijn de weerbaarheid tegen extreme omstandigheden kan worden vergroot. Meer extreme regenval vraagt een uitgekiend regionaal waterbeheer door de waterschappen die hiervoor verantwoordelijk zijn, in samenwerking met de gemeenten. Het Rijk (Ministerie van I&M) zal waar mogelijk faciliteren en ondersteunend zijn, en geeft deze rol vorm in het interbestuurlijke Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie.

Het bedrijfsleven zal met de waterschappen bespreken welke maatregelen nodig zijn om te komen tot een klimaatbestendig en toekomstgericht waterbeheer. Ik zal ook bij mijn collega van I&M aandacht vragen hiervoor, mede in relatie tot de tussentijdse evaluatie van het bestuursakkoord water die later dit jaar zal plaatsvinden. Indien de betrokken partijen dat wenselijk vinden, kan de thematiek van wateroverlast ook in dat verband mogelijk nog verder aan de orde komen.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
M.H.P. van Dam